„מזכרונותיו של קוסם"

המאה ה־18 היתה אחת האקזוטיות ביו־תר בהיסטוריה ובה חיו אנשים אקזוטיים רבים. הרי אחדים מהם.

אלכסנדר קאליוסטרו, מלך הנוכלים (1743—1795), יליד סיציליה ששמו האמתי היה ג'וזפה באלאזמו. הוא גורש מן המנזר בו חונך, בגלל התנהגות „בלתי מוסרית". לאחר מכן הוליך שולל אנשים כה רבים ב־איטליה, עד שנאלץ לברוח מארץ מולדתו. לאחר נסיעות במזרח, הופיע בגרמניה ובצר־פת, העמיד פנים שהוא בן 150 שנה, נראה צעיר הודות ל„שיקוי חיים" שהכין לעצמו. החברה הגבוהה שהיתה שרויה בבורות, הא־מינה לו זמן מה. ראתה בקאליוסטרו אשף כל־יכול. הוא היה מעורב גם במקרה ענק הפגינים של מארי אנטואנט*, נאלץ להמלט מצרפת, סיים את חייו בכלא רומאי לאחר שנאשם ונדון בעוון היותו „בונה חפשי".

מארי אנטואנט (1755—1793) בתה הרבי־עית של מאריה טרזה, שהיתה, למלכת צר־פת המפורסמת ביותר. בקלילות הדעת שלה, ושאיפתה להוללות עזרה ללבות את אש ה־מהפכה, סיימה את חייה על גרדום הגיליו־טינה.

פראנץ מסמר (1733—1815), אחד מ־חוקרי ההיפנוזה המפורסמים ביותר, המציא את שיטת ההיפנוט הקרויה על שמו: מסמ־ריות, לפיה קיים קשר מגנטי בין המהפנט למהופנט. הוא היה משתמש לנסיונותיו ב־מכשירים שונים, כמו מגנטים, חבלים, אמבט־יות מלאות מים. כאשר סרב לגלות, בעבור סכום כסף, את סודו לממשלת צרפת, נת־מנתה ועדה שחקרה את שיטתו, קבעה ש־היא מושתתת על רמאות. מסקנות אלו וק־שריו עם הנוכל קאליוסטרו גרמו לאבדן חנו בעיני החברה הצרפתית. מסמר מת עני ואביון.

כל הדמויות הללו, המעניינות עד למאד, מופיעות בסרט מזכרונותיו של קוסם, המ־עמם עד למאד, בגלל העלילה המסובכת ביותר למרות שמעורבים בה, מלבד הנזכרים למעלה, גם נופים איטלקים מרהיבי עין וה־מהפכה הצרפתית הגדולה.

„מצפונו של עתונאי"

אמנם, סגונית אחת איננה מביאה את ה־גשם, אבל בואו של כוכב קולנוע אחד לא־רץ גורם למבול: כל האולמות משתדלים להציג סרטים בהם הוא מופיע, כדי ללקוק קצת מן הדבש אשר על כנפיו. מצפונו של עתונאי הוא סרט ששחקנו הראשי קרק דאג־לס, המשחק עתה בסרט המצולם והולך בארץ.

את מצפונו של עותנאי ביים בילי ווייל־ר, שנתן גם את שדרת סאנסט. כמו הסרט הקודם, שבא לגלות טפחיים מן המכוער אשר בהוליבוד, גם כאן נעשה נסיון לחשוף את האמת מצד אחד של מקצוע העתונאות. אין להגיד שוויילדר (שהשתתף גם בכתיבת התסריט) רואה מקצוע זה בעין יפה ביותר, עד כמה שהדבר מתבטא בעצוב הדמות ה־מרכזית, עתונאי מר נפש (קרק דאגלאס).

כאשר מגלה העתונאי כי רוכל דרכים נקבר־למחצה במפולת במערה, הוא מחליט להפיק מכל הענין תועלת לעצמו, משהה במתכוון את פעולת ההצלה, הופך את האסון למאורע כל־ארצי.

אנשים לא חביבים. בעוד האיש טמון באדמה, גוסס לאטו, מתנה העיתונאי דאג־לאס אהבים עם אשתו (ג'אן סטרלינג) ייצור לא פחות מתועב ממנו. לפני פתח המערה ביתתיים, נערך יריד שלם. עשרות אנשים מתפרנסים עתה על יסוד אסונו של האיש הקבור למחצה בבטן האדמה, ואשר שיר מיוחד חובר לכבודו. תמונות אלו נותנות לבמאי ווילדר את האפשרות לגלם דמויות של אנשים לא חביבים, כדרכו. זאת הוא מיטיב לעשות ומצפונו של עתונאי מתקבל כסרט חזק הן עקב תכנו ותסריטו, הן בגלל משחקו המשובח של קרק דאגלס.

קרק דאגלס וג'אן סטרלינג („מצפונו של עתונאי")
אהבים עם אשה לא פחות מתועבת

בקצרה

העלמה יוליה. אחד הסרטים המ־צוינים של העונה, לפי מערכונו הטרום־פרוידי של אוגוסט סטרינדברג אודות בת־אצי־לים מתוסבכת המתאבדת לאחר שנתפתתה על ידי משרת. סרט שבדי שצורף אליו שיח צרפתי.

זירת הקרקס. הופעות הקרקס ה־מוסקבאי, המצוינות כשלעצמן, מצולמות בחוסר דמיון.

נערת הפז. הופעתה הראשונה על הבד הישראלי של מיצי גיינור, המנסה ל־הזכיר את בטי האסון בסרטזמר אודות זמרת־רקדנית.

אגדת דג הזהב. האגדה המפורסמת מצויירת בצבעים נעימים, בכשרון ובטעם על ידי אמנים סובייטים.

העולם הזה ממליץ על:
העלמה יוליה
מצפונו של עתונאי

* סוחר תכשיטים טען כי מסר למלכה ענק פנינים יקר, תבע את התמורה. המלכה טענה כי רומתה. העם ובית המשפט האמינו לסו־חר.

פי ארבע מהדרוש

הצפור הכחולה רחפה בשלוה מימי קדם ביער האגדות, בחברתם של כיפה אדומה, לכלוכית, שבעת הגמדים והענק הרשע. ביום בהיר אחד — כלפני 50 שנה — בא ותפס אותה מוריס מטרלינק, המחזאי הבלגי. הצ־פור שקשקה בכנפיה ביאוש ואז תלה הסופר בצוארה שלט: „זהירות! זהירות! אינני ציפור אמיתית, אלא סמל המסמל את האו־שר שבחיים!" כתוצאה מכך, נרגע העוף המסכן, הרכין ראשו, השתדל להשלים עם גורלו. על סמך הצלחתו, התאזר מטרלינק שוב, חזר ליער, לקח גם את הנסל וגרטל, את המכשפה, ועוד כמה שדים, שדות ורוחות למיניהם, והחל לכתוב מחזה. הדבר לא היה קשה במיוחד והסופר עשה כמיטב יכולתו. לבסוף, כראוי לפילוסוף, לא שכח להכניס בתוכו כמה דברי חכמה עמוקים כמו: „בכל מקום טוב, אולם הטוב ביותר בבית" ו־„כבד את אמך!" „איזהו גבור — הכובש את יצרו", „העשון מזיק לבריאות" וכן הלאה.

הקהל של התקופה ההיא — עייף למדי מהריאליזם של איבסן ומהציניות של שו הצעיר — קיבל. את היצירה השואפת לער־כים שירתיים, באהדה. כעבור שנים מספר זכה מוריס מטרלינק בפרס נובל לספרות יפה ואז היה כבר מאוחר כדי. איש לא העז לקום כנגד הסופר שהתפרסם בכל רחבי העולם, לומר את האמת הערומה: הסמל־יות של המחזה היא שקופה ושיטחית. השי־רה שבו היא זולה ולעיתים מתקתקה עד בחי־לה. ומלבד זאת, היצירה עצמה מתאימה להבנתו ורמתו הרוחנית של ילד בן 10.

השבוע העבירה הצפור, שהוזקנה במידה לא קטנה, את משכנה לכלוב של „הבימה" הישראלית. רנטו מורדו הבמאי, ד"ר לוי הצייר, פרנק פלג המוסיקאי, גרטרוד קראוס הכוריאוגרפית ועוד כ־50 אנשי התיאטרון הכינו לה קבלת פנים מפוארת. מסכות, וי־לונות, תפאורות עלו וירדו, אורות ספגוניים נדלקו וכבו, מכונות מסובכות, נושאי סו־נות של בד, צבע ועץ חרקו, צרחו — עד כדי כך שלפעמים קשה היה לקבוע ממה מפחדת יותר השחקנית, בעלת הכשרון הני־כר, שושנה רביד בתפקידו של טלטיל ה־קטן: מהמפלצות שבאגדה או מהמפלצות המכניות שסיכנו את ראשה בכל רגע.

הגיל הממוצע של הקהל היה מעל 40 — פי ארבע יותר משהיה דרוש כדי להינות בלב שקט מהמחזה.

הצעד הגורלי

בשבוע שעבר ירד המסך בקולנוע אורה, לקול תשואות הקהל, על הצגת הבכורה של הבריחה לג'ון גלאסורתי, אשר בוצעה על ידי שחקני התיאטרון העירוני החיפני. היה זה שנתיים אחרי היווסד התיאטרון.

כאשר ראתה, לפני שנתיים, מחלקת התר־בות של עירית חיפה, כי העיר סובלת מ־חוסר תיאטרון משלה, הסכימה להקציב סכום כסף כדי להוציא את התינוק מעריסתו. היא גם מצאה את האדם שהתאים, לדעתה, לג־הל אותו: יגאל (חסמבה) מוסינזון. מוסינ־זון עמוק הקול, בשיתוף עם הבמאי צבי פרידלנד איש „הבימה", ניסה להציג את מחזהו של סארטר „הגערה והכושי", אולם מכשולים שונים מנעו את סיום העבודה. כאשר עזבו השניים את התיאטרון, תפס את מקומם במאי בשם יואל קרונקי אשר ניהל קודם לכן את התיאטרון הזעיר „זיקית" — עובדה שהשתמש בה כברטיס ביקור אל משרדי העיריה והתיאטרון, ששכר אותו ל־ביים את ההצגה מלחמת היהודים לפי הספר מאת ליאון פויכטוונגר.

אולם וכאשר הוזמנו מומחים ועתונאים לראות את פרי העמל של חדשים מספר, פס־קו בשלילה. התוצאה: ההצגה ירדה מהפרק.

ללא בימוי. בפני התיאטרון עמדו עתה ברירות: או לבחור מחזה ולהציגו בכל מחיר, לקוות כי יצליחו בו ועל־ידי כך תיסלל הדרך, ירכש קהל, או לא להציג מאו־מה, לרדת מעל הפרק.

התיאטרון בחד בדרך הראשונה. ארבעה לה על המחזה, בנו בעצמם את התפאורות, חדשים עבדו כל חברי התיאטרון יומם ולי־תפרו את התלבושות, ובשבוע שעבר, עמדו רל־בות הולמים מהתרגשות בפני הצגת ה־בכורה ושיפוט הקהל, אם לשבט או — לחסד. למרות שלא היתה אפשרות גדולה ל־שחקנים לפתח משחק בעל מעוף, קבעו מ־בקרי תיאטרון כי יש לתת לחומר בוסר זה אפשרות להתפתח. אכן, ההצגה היתה רחו־קה מלהצדיק את השם „תיאטרון", אבל הא־נשים גילו רצון ברזל ועשו כמיטב יכולתם.

אולם אם הבקורת על המשחק היתה עדי־נה באופן יחסי, הרי שאת בימוי ההצגה לא ביקרו כלל, וזאת פשוטה בתכלית: לא היה ביום כלל. עובדה מכרעת זו חיסלה להלכה את חזונו של הבמאי עם התיאטרון. הדבר האחד שהתקבל ללא הסתייגות היתה התפוארה שהזכירה בית־סוהר, וזה היה תפ־קידה.

המחזה סיפר על ג'נטלמן אנגלי אשר הרג בשוגג שוטר. אחרי תקופת־מה של ישיבה בבית הסוהר, הוא בורח, נפגש על דרכו בטיפוסים שונים. בסוף מגיע האסיר הג'נ־טלמן לכנסיה, מסרב להטיל חרפה על הכו־מר המחפה אותו, מסגיר את עצמו.

הוותיקן מגזלת ההיא

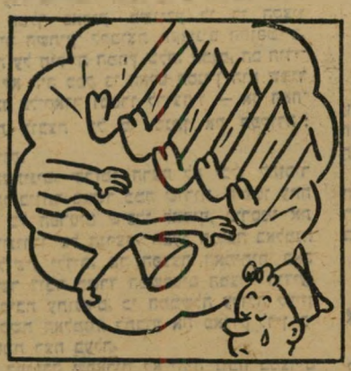

אחרי שהתפוצצה הגיעה רותי לכוכב מרוכע, מאוכלס גזע של אנשי־מפלגה כעלי רמקולים במקום ראשים. שם נכלאה בבית־המשוגעים, מקום מישכנם של הלוזואים ש־נולדו כטעות בעלי ראשים. משוגעים אלה יצרו מחתרת שבראשה עמדו טוטו, מנהיגם, ומוטקה, איש הפלמ"ח.

למחתרת נודע כי ראשי המפלגות זממו להשמיד ביום ה' את הילדים, כדי למנוע כל הפיכה אפשרית נגד המשטר. המחתרת החליטה להפר מזימה זאת. טוטו קיבל על עצמו להמציא עד יום ה' את האנטי־פי, סם־פלאים שיהפוך את ילדי הלוזואים לבני־אדם.

יום ה' הגורלי הגיע. בקול מדוכא הגדיע טוטו כי לא הצליח להמציא את האנטי־פי. רוחם של המשוגעים נפלה בקרבם. הם ידעו כי הסוף הגיע — היום יצאו שליחי המפלגות אל מחנה הילדים, ישמידו אותם.

„הכל אבוד," הפליט טוטו, עשה תנועת־יד מיואשת. יד נתקלה בצינצנת, שנפלה על ריצפת המעבדה. התפוצצות אדירה הרעידה את הקירות. משהו קרה...